

בריאות

על פרעושים בכלל ופרעוש החתול – *Ctenocephalides felis felis* בפרט

לפרעושים יש חשיבות וטרינרית ורפואית רבה. בנגיעות קשה הם גורמים לאנמיה (iron deficiency anaemia) לרוב בבע"ח צעירים. פרעושים גורמים לתגובה דלקתית ולגרד במקום העקיצה ולדלקות עור כתוצאה מתגובות רגישות יתר לאנטיגנים המצויים בהפרשות הרוק של הפרעושים.

פרעוש החתול (*C. felis*), פרעוש הכלב (*C. canis*) ופרעוש האדם (*Pulex irritans*) משמשים גם כפונדקאי ביניים לתולעת הסרט של הכלב – *Dipylidium caninum* ולנמטודה – *Dipetalonema reconditum* המצויה בתת-עור בכלבים. פרעוש החתול מעביר את *Rickettsia mooseri* הגורם לטיפוס בבני אדם. לאחרונה דווח שפרעוש החתול מעביר את החידק *Bartonella henselae* אשר גורם למחלת שררית החתולים (Cat scratch disease) באדם.

היות ומחזור ההתפתחות של הפרעוש מתרחש הן על הפונדקאי והן בקרקע, יש לכוון את מאמץ ההדברה של טפיל זה לפונדקאי וסביבתו, ורק כאשר פעולת ההדברה מתבצעת במשולב ובצורה יסודית ניתן להצליח במשימה זאת. רצוי לנקות את הדיור וסביבתו כולל הוצאת הרפד והזבל לפני תחילת הטיפול.

התכשירים היעילים (והזולים) לטיפול בחיות המשק הם עדיין הזרחנים האורגניים, ולטיפול ברצפת הדיור יש להוסיף וסת גידול (IGR). חשוב לזכור שבע"ח חולים או צעירים מגיל שבועיים עלולים להראות סימני הרעלה גם כאשר משתמשים בתכשירים המאושרים ובמינון המומלץ. מספר ותדירות הטיפולים יש לקבוע בהתאם לסוג הפונדקאי, רמת הנגיעות בפרעושים, סוג התכשירים בהם משתמשים ועונת השנה.

דר' י. ירוחם
'החקלאית'

רוב מיני הפרעושים (סדרת ה-Siphonaptera) נטפלים ליונקים ורק מיעוטם (כ-5%) נטפלים לבעלי כנף. לפרעושים יש גלגול מלא והוא כולל 4 שלבים: ביצה, זחל (3 דרגות) גולם ובוגר. השלב העמיד במחזור ההתפתחות של הפרעוש הוא שלב הגולם. הבוגרים ניזונים רק מדם ואילו הזחלים ניזונים מחומר אורגני ומהפרשותיהם של הבוגרים – שרידי ארוחת הדם. רוב המינים זקוקים לארוחת דם לפני ההזדווגות. קיימת התאמה וקשר בין המורפולוגיה, הפיסיולוגיה וההתנהגות של הפרעושים לפונדקאים. פרעושים נטפלים לטווח פונדקאים רחב, אם כי יש להם זיקה לפונדקאי מסוים.

פרעוש החתול נפוץ בכל העולם והוא גם הנפוץ ביותר בארץ בכל סוגי בע"ח. בתנאים אופטימליים מחזור ההתפתחות נמשך 17–22 ימים לנקבות ו-20–26 ימים לזכרים, אך הוא עלול להימשך עד 6 חודשים. נקבה אחת מטילה בממוצע 30 ביצים ליום משך תקופה של 50–100 ימים. הביצים מוטלות על גוף הפונדקאי ונפלות לקרקע (או למקום המרבץ) תוך מספר שעות.

נקבה אחת של פרעוש החתול ניזונה מנפח דם עד פי 15 ממשקל גופה ביום. נמצא ש-72 נקבות של פרעוש זה ניזונות מ-1 מ"ל מדם הפונדקאי. הבוגרים יכולים לשרוד משך תקופה ארוכה (עד 6 חודשים) בין הארוחות. הביצים והזחלים אינם שורדים מתחת ללחות יחסית של 50%.

גורמים שונים, כגון ראייה, תנודות הנוצרות על ידי תנועת הפונדקאי, חום הגוף ודירתחמוצת הפחמן המשתחרר מהפונדקאי מעוררים את הפרעושים לנוע בקפיצות לעבר הפונדקאי, ולאחר ההיטפלות הם מתחילים את ארוחת הדם והופכים לתושבי קבע של הפונדקאי.